

Sancto non potest introire in regnum Dei, & cur in aqua ponitur exordium, ac incunabula filiorum de quo multas rationes dedit citato c. 3. quæst. 15. & 17. Nunc vero recolle, quod in aquis præcessit quædam umbra Christi passus sic dicitur. Matth. 12. num. 40. Signum non dabitur eis nisi signum Jona Propheta: Cum ergo signum Jonæ fuerit in aqua tanquam in figura, & umbra Christi, inde non est mirandum, quod ab aquis omnia bona, ac incrementa hominibus proveniant, ac nascantur. D. Ambros. lib. 5. Hexamer. cap. 11. ait. Terra rum salus in mari, ante præcessit, quia signum similis hominis, signum Jona, sicut iste in utero ceti, sic Iesus in corde terra, in utraque remedium, majus tamen in mari pietatis exemplum: Sine dubio omnia bona omneque remedium, ac pietatis exempla fluent ab aquis in hominem, quando in aquis est manifesta Christi umbra Christique mysteria in aquis fulgent. Ductus Ioseph in Aegyptum, cumque esset in domo Putiphar, & in cunctis prudenter se gereret: Benedixit Dominus domum propter Ioseph, & multiplicavit eundem ejus substantiam. Gen. 39. n. 5. nec hoc mirandum cum Ioseph esset Christi figura sub ejus umbra cuncta prosperantur, & augentur.

Tertio, Cum Nicodemus maxime ad superna mysteria cæcutiret, nec ea caperet, objicit ei Christus D. Crucis mysterium: Exaltari oportet filium hominis; Crux enim maxime tenebras depellit, cæcitatem excludit; mentem illuminat, visum, acuit. Ait Christus D. Luc. 15. n. 8. Quæ mulier habens drachmas decem si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & everrit domum donec inveniat. Comparat se Christus in desiderio querendi animas peccatrices cum muliere quæ perdidit drachmam unam; sed cur hæc mulier ad querendam rem perditam accendit lucernam, nonne melius erat, ut aperiret januas, & fenestras, ut ingredientibus solariis radiis, qui fulgentissimi sunt, melius, & clarius quæreret; Quæ ergo lucerna est hæc, quam Christus D. accendit, ut clarissime tenebras depellat, & ut homines illuminet ad viam salutis invenendam; lucerna hæc fulgentissima exiit Christi crux, quæ super omnia homines illuminat; Accipe D. Chryso. Orat. in cæmetetij appellationem, & crucem tom. 6. dicentem: Quemadmodum enim si quis lucernam in domo quapiam tenebris obsita accendat, & in altum statuat, tenebras de repente fugat: sic tenebras per universum orbem sparsit Christus tanquam lampadem quandam, crucem accendit, & in altum erexit omnemque caliginem totius terra dissipavit.

Scribit D. Luc. 23. n. 44. Erat hora fere sexte, & tenebra facte sunt super universam terram, & sol obscuratus est: Quæ tenebræ fuerunt densissimæ, quia Sol non ex una parte, sed per totum corpus suum fuit obscuratus; ita ut stella apparet, ut sit in nocte obscura, ita ut graves Doctores, ut Cornelius à Lapide, dicant quod fuerint, sicut tenebræ Aegypti, de quibus scribitur Exod. 10. n. 22. Quod nemo vidit fratrem suum, nec movit se de loco suo: De quo latius egi tom. 5. in Evang. lib. 8. c. 19. q. 1. n. 9. ex quo insurgit grandis difficultas, quia pendente Christo in Cruce scribit D. Mat. 27. num. 55. Erant ibi mulieres multa à longè

aspicientes ea quæ fiebant, & titulos in summitate crucis affixos à multis legebatur, ut scribit D. Joan. 19. n. 20. Hunc ergo titulum Joan. 19. multi Judæorum legerunt, quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus: Quomodo ergo hæc potuerunt fieri, urgentibus tenebris tam caliginosis, & densis? Sol & insensibilia, magna luctus, mæstitiæ signa dederunt in morte sui conditoris diffusa tanta obscuritate: tamen Christus D. alta sua providentia accendit lucernam suam; crucem, nempe quæ illuminaret omnes, illisque lucem daret, ut viderent, ac legerent mysteria, quæ ibi tunc in cruce fiebant: sic & maxime ad rem. D. Chryso. proxime citatus: sic tenebris per universum orbem sparsit Christus tanquam lampadem quandam crucem accendit, & in altum erexit, omnemque caliginem totius terra dissipavit.

Quarto, Cum Nicodemus non intelligeret sublimem Christi doctrinam: Respondit Iesu: Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: Et cum adhuc ille hebes esset, vult ei Christus D. aperire, & declarare vivificam aquam, illiusque salutaris virtutem, quæ excluso peccato, nobis dat gratiam, vitam, ac regnum Dei; & proponit suam crucem, quæ nobis reddit salutaris aquas cum magna affluentia aquæ ac omnium celestium donorum. Benedicens Moyses Ioseph respiciens in illum Christum d. ait: Deus 33. n. 17. Cornua rhinocerotis, cornua illius: in ipsis venis labi gentes: Satis vulgare est cornua rhinocerotis, seu Unicornij, omne excludere venenum; adeo ut animalia ad aquas concurrentia, ipsam non audeant attingere, sed expectant ut veniat rhinoceros, & cornu aquis immergat, ut ab omni veneno purificentur: & quænam sunt Christi cornua quæ nobis salutaris aquas effecit: cornua, nempe crucis, quæ omne peccati venenum exsufflavit, & aquas salutaris ad vitam & salutem reddidit & aperiens fontem vitæ æternæ. Julius Firmicus de errore profana Religio c. 22. ait Hæc sunt Crucis cornua Jul. Firm. quibus omnia, & subvertantur pariter, & continentur: His cornibus bene hominum vita nutritur. Ad hæc cornua humilis veneratione confugite: ut veneranda præferentes insignia consecrati fontis maiestate gauderatis.

QUÆSTIO III.

Quare Christus D. suam crucifixionem dicit exaltationem.

Ait Christus D. in præsentem: Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: de quo egi citato c. 3. qu. 34. 35. 36. & 37. Cur etiam dominus suam crucifixionem dicit exaltationem, tam hoc lo. Joan. 12. co, quàm Ioan. 12. num. 31. Et ego se exaltatus fuero à terra, omnia irabam ad me ipsam: Jam ibi disputavi & tractavi tom. 4. c. 42. quæst. 15. Adde nunc. Et merito sanè Christus in cruce dicitur exaltatus, quia ibi maxime apparuit ejus sublimitas

mitas, majestas, ac celsitudo. Ait Regius Vates Psalm. 92. num. 1. Dominus regnavit: septuag. legunt: à ligno, decorem indutus est. D. Hieronymus legit: Gloria indutus est. Arias: Celsitudinem induit: Pratus: Magnificentiam induit. Quia in ligno crucis ostendit suum regnum, suam gloriam, celsitudinem, ac magnificentiam, tanta obedientia erga patrem, tam immensa charitate erga genus humanum, copiosa redemptione tot lignis, & prodigiis in caelo & in terra. Hinc cum Christus postulat à Patre salvifica me, clarifica nomen tuum, venit vox de caelo dicens: Clarificavi & iterum clarificabo. Joan. 2. n. 28. sed in quo Pater eum clarificavit exaltavit, & sublimavit: in cruce, nempe, ut ex Euthymio explicat Toletus Annotat. 10. Crux enim exiit Christi exaltatio, & sublimatio.

Christum natum venientes Magi adorare querunt Ierosolimis: Ubi est, Qui natus est Rex Judæorum? videmus stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum. Matth. 2. num. 2. Ad quæ verba ait Fulgentius serm. de Epiphania: Quis est iste Rex Judæorum, pauper, & dives, humilis, & sublimis. Parvulus in præsepio, immensus in caelo, vilis in pannis pretiosus in stellis: & cur à D. Fulgent dicitur, pretiosus in stellis: Accipe D. Chryso. homil. 2. in matth ait: Stella illa benedicta apparuit Magis super montem illum Victorialem, habens in se formam quasi pueri parvuli, & super se similitudinem crucis. Ecce dum Christus Jesus Filius Dei apparet exultantibus, ac cantantibus Angelis festivè tripudiantibus pastoribus, regibusque magis adorantibus: vel in præsepio reclinatus, vel in gremio matris recumbens, vilis, ac parvulus habetur; at signum crucis habens, pretiosus, ac si ipsum crucis vexillum quandam pretiositatem filio Dei videretur communicare; pro quo attende quod in præsepio parvulus, & in stella parvulus: Habens in se formam quasi pueri parvuli: & tamen in præsepio vilis, in stella pretiosus; in præsepio sine cruce vilis reputatur; at in stella cum Cruce pretiosus decantatur, etsi parvulus; quod ita altè disposuit pio honoranda sua cruce.

Postquam Abrahamus obtulit filium suum Deo in holocaustum, à quo Dei jussione prohibitus est. Appellavit nomen loci illius, Dominus videt: Unde usque hodie dicitur: In monte Dominus videt: Gen. 22. n. 4. seu ut legit D. Ambrosius citandus: Dominus apparuit. Septuaginta: Dominus videbitur. Et cur inter cætera loca in quibus Dominus sanctis antiquis se manifestavit, hic peculiariter, ac insigniter tanto nomine nobilitatur, ut dicatur: Dominus apparuit, & cur non potius tam illustri appellatione condecoratur locus, quando ei apprensus, mandavit exire de terra sua promittens ei ineffabile Incarnationis mysterium: In semine suo benedicentur omnes gentes. Genes. 12. num. 3. vel in valle Mambre quando tres Angelos hospitio suscepit Gen. 18. n. 2. & in figura sanctissimæ Trinitatis: Tres vidit & unum adoravit, vel quando in deserto filiis Israël dedit manna in typum sacrae Eucharistiæ Exod. 16. n. 15. Quid ergo habuit hic mons ad

tam sublimem appellationem: Dominus apparuit. In illo vidit Abrahamus, Arietem inter vepres harentem cornibus: Gen. 22. n. 13. in typum Christi pendens, ac harentis brachiis; seu cornibus crucis. D. Ambrosius lib. de Arahamo ad citatum. c. 22. sic ait: In nomine Dominus apparuit, hoc est, quod apparuerit Abrahamo relevans sui passionem corporis, qua mundum redemit, demonstrans etiam onus passionis: cum suspensum ostendit cornibus arietem. Virgultum illum parvulum crucis est: Non ergo mirum, quod mons iste excellet cæteris in appellatione sic, cum in eo se ostendat Christus in figura in sua cruce inhærens; & Christus in sua cruce gloriosior, ac veluti mirabilior, quàm in quocunque alio mysterio, sive Incarnationis, sive Trinitatis, sive Eucharistiæ, & ideo loca, in quibus tam sublimia mysteria revelantur, non sublimantur tam excelsa appellatione: Dominus apparuit: ac quando cum sua cruce prodit. Vide admirabile sacramentum Divinæ Sapientiæ: ut id quod erat abjectissimum apud homines, ipse pro postea redemptione sibi ut gloriosissimum elegit.

Instigante diabolo clamabant Judæi, pendente Christo in cruce: Si Rex Israël est, descendat de cruce: Matth. 27. n. 41. In quos graviter invehitur D. Chryso. homilia de Cruce & Latrone, dum ait: Considera nunc vocem filiorum diaboli: quomodo imitantur vocem paternam. Diabolus dicebat, si filius Dei es, mitte te deorsum, & Judæi dicunt: Si filius Dei es, descende de cruce, credimus ei. Eadem est vox filiorum diaboli, ac ipsius diaboli; Diabolus dicebat ad Christum: Mitte te deorsum: filij diaboli clamabant: descende de cruce. Gloriam crucis invidentes, si enim ipse descenderet de cruce, mitteret se deorsum; quia tota sua gloria, illiusque summa dignitas in cruce posita est, & inde Regis titulus quem saepe recufavit Joan. 6. n. 15, permittunt ut in cruce affigatur.

Hinc Christus supremus Rex sub signo crucis suam magnificentiam aperit, & manifestat: sub illius ac passionis suæ memoria Sacram Eucharistiæ instituit, in cruce exaltatus testamentum condit, ut Arnoldus considerat latronem caelo inferi, lictores vindicat ab ira paterna, dum pro eis rogat; Matrem Discipulo commendat & cæco visum spirituale, & corporalem dedit, juxta multorum sententiam, ut tantis magnificentiæ suæ signis crux esset honorata D. Chryso. homil. de cruce ait: Volo ut ego mea largitas demonstreretur. Ut inde adhortemur, ut ad crucem confugiamus in qua maxime domini liberalitas panditur. Unde ait idem Chryso. homil. 6. Cum suam erga homines liberalitatem ostendisset, addit hujus causam, hoc est, crucem. Crux causa est totius liberalitatis divine, unde ostendens suam liberalitatem erga Nicodemum illius causam ei proponit, scilicet crucem suam.

QUESTIO IV.

Quare serpens à Moysè exaltatus in deserto dabit vitam & sanctitatem?

17. Atis vulgaris est historia Num. 21. num. 8. Quod cum populus Israëliticus in deserto obmurmurasset contra Moysen; misit Dominus in populum serpentes ignitos, quorum morsu moriebantur, tunc Moyses ex Dei mandato exiit in ligno serpentem æneum; quem cum percussit aspicerent sanabantur: Unde illi serpenti tanta virtus: Quia ille serpens in ligno figurabat Christum Dominum exaltatum in cruce, ex cujus aspectu, ac virtute sanantur omnes, ac à peccatis mündantur. Ita communiter omnes sancti Patres Divus Carylóstom Noster D. Cyrillus, D. Augustin. & multi alij quos citavi præallegato c. 3. quaest. 33.

18. Umbra enim crucis maximè salutifera, & omnia bona secum involvit. Hinc sancta Dei dilectrix dicebat: Sub umbra illius, quem deservaveram sedi, & fructus ejus dulcissimi gustavi meo: Cantic. 2. num. 3. Videntur enim hæc inter se magnam repugnantiam involvere; quomodo dicit fructus ejus dulces in ore, cum secat in umbra; qui fructus vult gustare, non quiescit in umbra, sed arborem conscendit, manus extendit ad ramos, ut inde fructus valeat colligere, ut comedat; quomodo fieri potest, ut sedens sub arbore dulcedinem fructuum gustet? Arbor illa erat Crux sancta sub cujus umbra, & protectione omnis abundantia gratia, ac cælestium donorum defluit, ac dimanat ut gustetur. Honorius ait: Arbor, vite, scilicet, malus est crux, fructus ejus Christus, umbra tutela, seu refrigerium humani generis: Qui sub umbra, seu tutela crucis est, de ejus fructu, qui est Christus fit Particeps. Malus crux, fructus ejus Christus.

19. Urgente fame cum à muliere Sarephana Elias panem petisset, ait illa quod non habebat nisi parum farinæ: En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illud tibi & filio meo, ut comedamus, & moriamur. 3. Reg. 17. num. 12. Ad quam ait Propheta: Hæc dicit Dominus Hydris farina non deficiet quoadusque Dominus daturus est pluviam super faciem terræ. Unde fieri potuit quod mulier Idololatra, aliena à Dei fide, & cognitione, dum ad mortem se præparat, vitam inveniat: collegerat duo ligna quæ figuram crucis expriment; & cum in se haberet umbram crucis, consequens erat, ut mortem effugeret, & vitam cum magno tutamine inveniret. D. August. lib. 12. contra Faust. c. 34. ait: Quia duo ligna crucem faciunt; quarebat mortura, unde semper esset victura: Cum mortem cogitaret ex figura crucis vitam invenit.

20. Ait Isaias 65. num. 22. Secundum dies ligni, erunt dies populi mei; Ac si dicat dies populi mei, ac electorum meorum computandi sunt à diebus; in quibus lignum apparuit ac prodiit; & quod lignum est hoc ex quo dies salutis

numerandi sunt? Theodoretus in Glossa ibi ait: Theod. Fuit nobis lignum vite crux Domini. Illud tamen altè ponderandum, quod ait Isaias: Secundum dies ligni erunt dies populi mei: & cur dies electorum mensurandi sunt per dies ligni: sicut per solis umbras dies naturales computantur, sic per salutiferæ crucis umbras dies æternæ felicitatis numerantur à diebus, quibus sanctissima crux erecta est, ac in mundo apparuit; ab his nostra felicitas, ac vita exordium desumit; ab his omnis nostra felicitas in nos est derivata. Didymus in Catena Lyppomani ad illa verba Pl. 1. Erit sicut lignum: sic satur, Juxta dies ligni erunt dies populi mei, vere, ac perpetuo duraturi; siquidem vir justus in æternum vivit cum ligno vite simulque illius similitudo ipsa omnibus animi perturbationibus exiit: Ecce salutiferi ligni fructus, ita ut solius umbra omne angustum bonum germinet, & omnem perturbationem excludat.

QUESTIO X.

Quare Christus, ut omnes ad se traheret exaltandus fuit in cruce?

Ait Christus D. in præsent. num. 14. Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. De quibus omnibus, ac de hoc serpente æneo multa dixi citato cap. 3. à quaest. 33. usque ad q. 39. Deinde nunc.

Ait Dominus in præsent. num. 14. Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: de altissimo mysterio Christi Crucifixi multa dixi tom. 5. in Evang. lib. 8. c. 13. Nunc vero maximè ponderandum, quod ait, quod oportet eum exaltare, ut omnes trahat ad se ipsum, nullus pereat, à Christo in cruce quantum ex ipso est omnes habent salutem, & benedictionem. Ait Regius Vates Plal. 144. n. 15. oculi omnium in te sperant Domine, tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & implet omne animal benedictione. Maximè celebrandus est David cum Dei largitate tam magnificè celebrat, qua omne animal implet benedictione: cur tamen ad hoc ad Dei manum recurrit: Aperis tu manum tuam: Cur non potius ad Dei verbum, quo in primo rerum molimine benedixit pisces maris, & volatilia cæli Gen. 1. num. 22. & hominem ipsum quem creavit: Ibid. 28. Unde ille illustri Dei Centurio non Dei manus, sed unum illius verbum petebat. Tantum dico verbo, & sanabitur puer meus: Matth. 8. Matt. 8. n. 8. Cur ergo David non oris Dei, sed manus apertionem exorat, ac petit: Aperis manum tuam? Requiebat David largiorem, ac majorem gratiarum, ac donorum fontem, lignum, nempe Crucis, in quo Christus extendit, & aperuit manus suas, & manus perforatas, ut largiter, abundanter fluerent, pro quo nota, quod in prima creatione, benedictio ab ore Dei veluti divisim venit in varias animalium species; Primo benedixit volatilia cæli, pisces maris, deinde, ac tandem hominem, ut patet ex proximis locis citatis: Ac dum

Germ

dum in cruce extendit manus largo ac abundantissimo donorum flumine, in omnes benedictionem infundit D. Germ. homil. in festo S. Crucis media quadragesima, & ait: Canamus cum Davide: Oculi omnium in te sperant, & tu das escam illis in tempore opportuno: Sacrificatus enim, & suspensus propriam carnem edendam apposuit illis, qui in te spem salutis reponunt: Aperis tu manus tuas expendens eas in cruce, & implet omne animal Patris tui bene placito. Cum expandit manus suas in cruce, tam amplam, & largam benedictionem nobis impendit, ut nobis dederit suam carnem, sanguinem, & vitam, & omne animal celesti benedictione citavit.

23. Cum Israël egressus esset de Ægypto, & devenisset ad oram maris rubri, & à tergo respexisset insequentes Ægyptios in manu valida & forti, maximo timore totus populus Israëliticus erat consternatus: Tunc Deus imperat Moysi, Tu autem eleva virgam, & extende manum tuam super mare & divide illud: Exod. 14. n. 16. Cur Deus mandat ut Moyses virga dividat mare? Nonne facilius erat uno verbo illud imperare? Nonne Parens Elias uno verbo clausit cælum? 3. Reg. 17. n. 11. Ad quid Deus disponit, ut illud fiat interveniente virga? Illa maris divisio fiebat ut hostes Dei suffocarentur, ac perirent; & ut ejus electi incolumes, ac salvi consisterebant ab omni periculo, ac timore liberati, ac cum magna victoria, & trophæo exultarent magnis spoliis ditati; inde conveniens fuit, ut elevata virga illud fieret; quia virga umbra, ac figura crucis erat, de cujus protectione salus, & vita, ac tutamen in omnes dimanat, magno cælestium donorum augmento. D. Ambros. in exhortat. ad virgines, ait: Versate manibus vestris crucem Domini, Jesu, & in vestris eam operibus ablevantes, calcate hujus mundi profundum; & quicumque noluerit persequens comprehendere vos; demergatur. Cum cruce securi sumus ab omni contrario, ac adversario.

Exod. 14. Cur Deus mandat ut Moyses virga dividat mare? Nonne facilius erat uno verbo illud imperare? Nonne Parens Elias uno verbo clausit cælum? 3. Reg. 17. n. 11. Ad quid Deus disponit, ut illud fiat interveniente virga? Illa maris divisio fiebat ut hostes Dei suffocarentur, ac perirent; & ut ejus electi incolumes, ac salvi consisterebant ab omni periculo, ac timore liberati, ac cum magna victoria, & trophæo exultarent magnis spoliis ditati; inde conveniens fuit, ut elevata virga illud fieret; quia virga umbra, ac figura crucis erat, de cujus protectione salus, & vita, ac tutamen in omnes dimanat, magno cælestium donorum augmento. D. Ambros. in exhortat. ad virgines, ait: Versate manibus vestris crucem Domini, Jesu, & in vestris eam operibus ablevantes, calcate hujus mundi profundum; & quicumque noluerit persequens comprehendere vos; demergatur. Cum cruce securi sumus ab omni contrario, ac adversario.

24. Laborans populus aquarum penuria, volens Moyses petram emollire ut aquas educeret: Percussit virga bis silecem, & egressa sunt aqua largissima: Num. 20. n. 11. Ut Moyses emolliret petram ad dandam aquam, ut populus biberet & aqua repleretur, illaque maxime abundaret, sub qua magna & alta misteria donorum gratiæ agnoscent, S. Patres: Percussit bis silecem: Non semel, vel tercio, seu quarto, sed bis in crucis figuram; quia sub illius umbra omnia aspera, & dura emolliuntur, & omnium cælestium fontes abundanter fluunt & exundant. Severian. apud D. Damasc. Orat. 3. de imagine, & ait: Percussit semel, & bis ut crucis formam describeret, ut natura crucis nec iam veneraretur. Nam si regis imago gaudium explet eamque magistratus adorat, multo magis immortalis regis imago, potest non modo petram, sed cælum, & terram universam perfringere.

25. Unde merito decantat Regius Vates Pl. 149. n. 5. Exultabunt sancti in gloria, latibunt in cubilibus suis: Alij sic legunt: Exultant sancti cum magnificentia; vel summa gloria: seu decore: vel summa latitia: D. Hieron. sic scribit, ac exponit cum: Exultabunt sancti in cruce: Crux est summa magnificentia, gloria, latitia, ac decus sanctorum.

26. Post hæc colloquia, nempe, cum Nicodemus: Venit Jesus in Judæam terram: habuit sermonem cum Nicodemus Jerolymis. quæ erat præcipua civitas, & caput Judææ quomodo ergo ait Evangelista, quod abiit in terram Judæam? Respondet Beda & Iansen. quod finito colloquio cum Nicodemus abiit in Galilæam, & postea venit in Judæam, sed hoc absque fundamento asseritur; melius ergo dicendum cum D. Augustino, Theophylacto, Lyranno, Carthusiano, Caietano Nostro Beauxames, quod abiit ad alia loca regni Judææ, relicta Jerusalem: & illic demorabatur: degebat versabatur, docens populum, ac multa miracula faciens, & baptizabat: non tam per se, quàm per discipulos suos, ut dicitur cap. 4. num. 2. Quos tamen ipse Christus prius per se, majori ex parte baptizavit. De quo dicam quæstione sequenti.

27. Erat autem Joannes baptizans: Hoc contigit post baptismum Christi nondum desierat Baptista baptizare, nam baptizavit quoadusque missus est in carcerem; Ac proinde Joannes, ac discipuli Christi simul baptizabant diverso baptismo, ut dicam quæstione sequenti; & diverso in loco, ut in præsent. notat Noster D. Cyrillus Alexand. & ait: Baptizabat Christus per discipulos suos, Joannes quoque, ipse non per alios,

28. Erat autem Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur.

29. Nondum enim fuerat missus Joannes in carcerem.

30. In terram Judææ, & ibi conversans erat.

31. Et Joannes etiam in fonte Ænon, qui juxta Salim est, baptizabat, eò quòd aqua ibi multa esset, homines igitur illic baptizati sunt.

32. Non enim adhuc cadens fuerat in domum vincetorum.

33. Nondum fuerat projectus.

Joan. Baptizans testimonium dat de Christo.

Joan. 3. num. 22. Post hæc venit Jesus & discipuli ejus in Judæam terram, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.

Num. 23. Erat autem Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur.

Num. 24. Nondum enim fuerat missus Joannes in carcerem.

VERSIONES.

Syriac. n. 22. In terram Judææ, & ibi conversans erat.

Arabicus. Versabantur.

Persic. n. 23. Et Joannes etiam in fonte Ænon, qui juxta Salim est, baptizabat, eò quòd aqua ibi multa esset, homines igitur illic baptizati sunt.

Syriacus num. 24. Non enim adhuc cadens fuerat in domum vincetorum.

Arabicus. Nondum fuerat projectus.

EXPOSITIO I.

Post hæc colloquia, nempe, cum Nicodemus: Venit Jesus in Judæam terram: habuit sermonem cum Nicodemus Jerolymis. quæ erat præcipua civitas, & caput Judææ quomodo ergo ait Evangelista, quod abiit in terram Judæam? Respondet Beda & Iansen. quod finito colloquio cum Nicodemus abiit in Galilæam, & postea venit in Judæam, sed hoc absque fundamento asseritur; melius ergo dicendum cum D. Augustino, Theophylacto, Lyranno, Carthusiano, Caietano Nostro Beauxames, quod abiit ad alia loca regni Judææ, relicta Jerusalem: & illic demorabatur: degebat versabatur, docens populum, ac multa miracula faciens, & baptizabat: non tam per se, quàm per discipulos suos, ut dicitur cap. 4. num. 2. Quos tamen ipse Christus prius per se, majori ex parte baptizavit. De quo dicam quæstione sequenti.

Erant autem Joannes baptizans: Hoc contigit post baptismum Christi nondum desierat Baptista baptizare, nam baptizavit quoadusque missus est in carcerem; Ac proinde Joannes, ac discipuli Christi simul baptizabant diverso baptismo, ut dicam quæstione sequenti; & diverso in loco, ut in præsent. notat Noster D. Cyrillus Alexand. & ait: Baptizabat Christus per discipulos suos, Joannes quoque, ipse non per alios,

Umbra, seu protectio crucis omnia bona secum adducit.

Hon.

Crux mortem excludit, vitam adducit.

D. August.

20. Isai. 65.

Didym.

21. Text.

22.

Pl. 144.

Matth. 8.

A cruce larga & ampla benedictio in omnes.

Umbra crucis in ali de-struuntur & electi salvantur.

D. Ambros.

Sub cruce obdurata emolliuntur, & celestia dona fluunt. D. Dam.

Pl. 149. Ait lectio. D. Hieron.

Crux latitia, ac gloria Sanctorum.

Beda. Janf. d. Aug. Theop. Lyrann. Carth. Caiet. Beaux.

27.

D. Cyr. Al.

alios, sed manibus suis, nec in eisdem fontibus in quibus Christus, sed juxta Salim, & in fonte quodam certo, aique vicino, quia aqua erant multa ibi: Non indicat Evangelista loca, in quibus Christi discipuli baptizabant, quia cum ipsi sequerentur Christum, qui circuebat varia loca, & Castella pradicans, & annuncians regnum: Ipsi autem discipuli per varia loca baptizabant, Christum sequentes, ac concomitantes.

28. Locus autem, in quo Joannes baptizabat, exprimit Evangelista, qui erat in *Enon juxta Salim*: um prius baptizaret in Jordanis flumine juxta Bethaniam, ut patet ex Joan. 1. num. 8 multi putant talem locum celsisse Jesu, ut ipse ibidem baptizaret, & se transtulit in *Enon juxta Salim*: Enon nomen est duarum civitatum, ut notat Toletus; una erat quatuor miliaribus distans a Si hem civitate, altera erat juxta terminos Damasci. Evangelista ut explicat civitatem apponit *juxta Salim*: quae coine dit cum Salem, in quo regnavit Melchisedech Rex Salem; ut indicat D. Hieronymus, in quaest. Hebraicis, eamque docent, & explicant Ribeira in cap. 7. ad Hebraeos a num. 1. Pereira in cap. 14. Genes. a num. 67. cum Joseph & aliis antiquis, de quo vide Mendocam tom. 3. in 1. Reg. cap. 9. vers. 4. n. 15. & recte convenit nomen loco, in quo Joan. baptizabat Salem: & Hebraice idem est ac *sanctas, integritas & pax*.

29. Et veniebant & baptizabantur: multi scilicet, qui ad ipsum veniebant: nondum enim Joannes missus fuerat in carcerem: illa particula: *nondum*: ut notat D. Chrysostr. hom. 28. aperte demonstrat quod adhuc baptizante Christo, Joannes baptizabat usque ad suam Incarnationem, & constanter suum praecursoris munus usque ad mortem praestitit. Divino autem consilio factum est, ut Christo baptizante, adhuc Joann. baptizaret, ut multis rationibus probat D. Thomas 3. part. quaest. 38. artic. 5. & ait: Prima, ex D. Chrysostr. quia si cessasset Joannes baptizare Christo baptizante, existeretur, quod zelo, vel invidia hoc faceret Baptista, seu ira. Secunda, quia discipulos suos in maiorem zelum excitasset. Tertia, quia persistens in baptizando suos auditores, qui ad ipsum confluebant, ad Christum mittebat. Quarta, quia, ut Beda dicit: adhuc permanebat umbra veteris legis, nec debuit praecursor cessare statim, donec veritas clarius manifestaretur. Hac D. Thom.

QUESTIO VI.

Quare Christus communiter non baptizabat, sed tantum per suos discipulos: & qualisnam erat eorum baptismus?

30. Quast. 1. Primo. Quare: an Christus baptizaret? Respondet quod Christus communiter non baptizabat, sed tantum discipuli ex eius mandato, ac commissione, Ita expressè habetur Joan. 4. num. 2. *Jesus non baptizabat, sed discipuli eius*: Ita communiter omnes sancti Patres D. Cyrillus citatus in expositione n. 27. D. Augustin. Epist. 118. ait: *Christi erat Baptismi Sacramentum; ad Discipulos autem baptizandi ministerium pertinebat*: Et hic tract. 15. in Joan. ait: *Baptizabat Christus, quia ipse mundabat; non baptizabat, quia ipse non tingebat; praebant discipuli ministerium corporis*: & ad hoc fuerunt multae rationes convenientes, Primo ut videretur differentia inter Christi & Joannis baptismum; quia ut ait D. Cyrillus citatus in exposit. Joannes ut servus baptismum ministrabat solum suis manibus; Christus ut Dominus per suos ministros. Secundò ut docent ibidem D. Cyrill. D. August. ut ostenderetur vis, & auctoritas, ac duratio utriusque baptismi. Nam baptismus Joan. erat ad tempus determinatum ejus vitae; at verò baptismus Christi usque ad finem saeculi, & inde per ejus ministros, ac successores dabatur. Tertio Theophylact. quia Christus in majoribus occupationibus versabatur docendo; concionando, sanando infirmos, daemones expellendo

Discipuli eius: Ita communiter omnes sancti Patres D. Cyrillus citatus in expositione n. 27. D. Augustin. Epist. 118. ait: *Christi erat Baptismi Sacramentum; ad Discipulos autem baptizandi ministerium pertinebat*: Et hic tract. 15. in Joan. ait: *Baptizabat Christus, quia ipse mundabat; non baptizabat, quia ipse non tingebat; praebant discipuli ministerium corporis*: & ad hoc fuerunt multae rationes convenientes, Primo ut videretur differentia inter Christi & Joannis baptismum; quia ut ait D. Cyrillus citatus in exposit. Joannes ut servus baptismum ministrabat solum suis manibus; Christus ut Dominus per suos ministros. Secundò ut docent ibidem D. Cyrill. D. August. ut ostenderetur vis, & auctoritas, ac duratio utriusque baptismi. Nam baptismus Joan. erat ad tempus determinatum ejus vitae; at verò baptismus Christi usque ad finem saeculi, & inde per ejus ministros, ac successores dabatur. Tertio Theophylact. quia Christus in majoribus occupationibus versabatur docendo; concionando, sanando infirmos, daemones expellendo

Dixi quod Christus communiter non baptizabat quia Christus D. baptizavit Sacratissimam leiparam matrem suam. Euthym. in hoc cap. 3. Joan. ait: *Scribunt quidam Apostolorum temporibus proximi: quod Christus Petrum ac Virginem Mariam baptizavit, Petrus vero reliquos Apostolos: & valde convenientes fuit; ut docet Suarius tom. 2. ad . part. dis. 18. sect. 2. §. Alterum Caput: Ut Virgo Sacratissima esset baptizata a filio suo Jesu ad exemplum aliorum; & quia per baptismum constituuntur, & signantur membra Ecclesiae a Christo instituta, cujus perfectissimum membrum debuit esse Virgo Sacratissima.*

B. Evodius, qui post Divum Petrum Episcopus fuit Antiochia, ut refert Nicephorus lib. 2. cap. 3. ait, quod *Christus manibus suis baptizavit Petrum tantummodo, Petrus vero Andream, & filios Zebedaei, id est Joannem, & Jacobum; hi deinceps reliquos Apostolos. Septuaginta autem discipulos Petrus & Joannes baptizaverunt*. D. Aug. Epist. 108. affirmat Apostolos baptizatos fuisse a Christo, & non exprimit, quod solum Petrum baptizaverit; Christus etiam baptizavit Joannem Baptistam: postquam ab eo est baptizatus, ut docent D. Chrysostr. homil. 4. in imperfecto D. Gregorius Nazianz. Orat. 39. & D. Thomas 3. part. quaest. 38. art. 6. ad 3.

Secundò. Quare: An Baptismus discipulorum Christi habuerit eundem effectum, vel praestantiorum baptismi Joannis? Respondet D. Chrysostr. homil. 28. in Joan. non fuisse praestantiorum, & ait: *Si quis interroget quomodo amplius in Joannis baptismo, quam discipulorum fuerit: nihil respondebimus: utrumque baptismum enim similiter Spiritus expers erat: Similiter Joannis. Euthymius, Theoph. Tertull. lib. de Baptismo cap. 11. existimat discipulos baptizasse baptismi Joannis, & ait: Tingebant discipuli Christi, in ministeri, ut Joannes anteprecursor eodem baptismi Joannis: Similiter Rupertus hic ait: Baptizabant discipuli, quomodo a Joanne baptizati fuerant: Confirmatur haec sententia, quia, ante Christi glorificationem Spiritus sanctus non est datus, juxta illud Joan. 7. num. 39. *Nondum erat Spiritus datus, quia nondum**

Christus communiter non baptizabat.

D. Cyrill. D. August.

Multa convenientia.

31. Euthym.

Suar. Christus baptizavit Matrem Virginem.

32. Evodius. Nicephor.

D. Aug. Christus baptizavit Petrum, D. Chrysostr. D. Greg. D. Thom.

33. Quast. 2. An discipulorum baptismus esset eundem cum Joanne?

D. Chrysostr. Euthym. Theophyl. Tertull. Rupert. Joan. 7.

dum erat Jesus glorificatus: Ergo baptismus discipulorum ante resurrectionem non erat in Spiritu Sancto.

At contraria sententia est vera, & communis quod nempe, baptismus discipulorum Christi erat praestantior baptismi Joannis, gratiamque conferebat; ita communiter Theologi cum Magistro in 4. dist. 3. D. Thom. 3. p. q. 66. ar. 2. Probatur, quia discipuli baptizabant baptismi Christi: atqui baptismus Christi erat perfectior baptismi Joan. ergo erat excellentior. Major ostenditur, quia discipuli baptizabant ex mandato Christi, ut docet D. Augustinus in limine quaestionis: *Christi erat baptismi sacramentum, ad discipulos autem baptizandi ministerium pertinebat*. Nec enim talia facerent discipuli nisi ex Christi mandato. Minor est manifesta, quia Joannes hoc ponit discrimen inter suum, ac Christi baptismum, quia ipse de se ait. *Ego baptizo in aqua Joan. 1. n. 26. & de Christi baptismi ait: Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto. Ibid. n. 33. ergo cum Joanni baptismus esset in aqua, Christi in Spiritu S. evidenter perfectior, & dans gratiam.*

Confirmatur: quia hoc tempore, quo discipuli baptizabant jam sacramentum baptismi erat institutum a Christo; fuit autem institutum in baptismi Christi Matth. 3. n. 15 Ibi materia aquae fuit indicata, ibidem etiam forma indicata est quae est invocatio Sanctissimae Trinitatis, nam persona Patris indicata fuit in voce Patris; Persona filii manifestata fuit his verbis: *Hic est filius meus dilectus*: Persona Spiritus S. indicata fuit per speciem, & figuram columbae. Ita D. Thom. 3. p. q. 66. ar. 2. Pezanti, Cajet. Bellarm. Capreolus, Sayrus, Vivaldus Suarius Va sq. & alii multi, quos in magno numero citat, & sequitur Bonacina tom. 1. disp. 2. q. 2. punct. 1. n. 2. Unde Christus post resurrectionem Matth. 28. 19. mandat baptismum praedicari, & suscipi in toto orbe.

Ergo quando discipuli ex mandato Christi baptizabant, erat, baptismi jam ab ipso instituto; ad quid alius baptismus erat mandandus Illud autem fundamentum oppositae sententiae: *Spiritus nondum erat datus*: visibili signo, ut factum est in die Pentecostes postquam Christus caelos ascendit, & invisibiliter multis antea fuit datus divinus Spiritus sanctificationis, ut Matthaeo, Zachaeo, Magdalenae; & hoc totum proveniebat ex meritis Christi praesentibus, & futuris in passione sua; sicut ante mortem suam per sacram Eucharistiam sanctificavit Apostolos; ita D. August. hic D. Thom. D. Bonaventura, Richard. Scot. Sotus; quos citat & sequitur Vasques 3. p. disp. 140. cap. 3. p. 66. art. 3.

Tertio Quare: sub qua forma discipuli Christi ministrabant baptismum? nam Joannes Baptista sub nulla forma ministrabat baptismum, sic & aliqui dixerunt de Christi discipulis, vel quod ministrabant sub nomine Christi D. Ita Sotus, Canus tract. de baptismi. Barrad. tom. 2. lib. 4. cap. 6. §. Doctor Fanabandus: Tamen data hac sententia, dicendum erit, quod duplex baptismus institutus est a Christo, nam discipuli baptizabant, ut fuerant mandati, ac edocti a Christo: ergo duplex est baptismus, unus sub nomine Christi, alius sub nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti.

Syriaca in Evang. Tom. VI.

Deinde ipse Iesus praecipit discipulis suis; *Ut nemini dicerent, quod ipse erat Jesus Christus*: Matth. 16. num. 20. Quomodo ergo fieri potest, ut Christus praeciperet suis discipulis, ut baptizarent in nomine ejus, nec Baptista debebat baptizare Christum in nomine ipsius, ex quo minus audiendus est Franciscus Lucas asserens, quod baptizabant sub hac forma: *Poenitentiam agite, appropinquate, regnum Dei*. Franc. Luc.

Mihi verò dicendum videtur, quod baptizabant sub hac forma: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Quia ut ait D. August. Augustin. citatus: Discipuli baptizabant ex mandato Christi, & ut ejus ministri instructi sane ab ipso: ergo baptismum quem ipse Dominus instituit; Nam harum personarum Patris, Filii, & Spiritus sancti aliqua cognitio confusa erat in ipsis discipulis, quia illi passim, ut patet ex toto Evangelio, audierant Christum loquentem de Patre, deinde de Filio, deinde Spiritu sancto: ergo in eis ex tam frequentati locutione debebat esse aliqua cognitio confusa, & in hac sententia est Cornelius a Lapide, quamvis non multum se explicet.

Joan. 3. num. 25. Facta est autem quaestio ex discipulis Joannis cum ludaeis de Purificatione. Num. 26. Et venerunt ad Joannem, & dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.

VERSIONES.

Syriacus. n. 25. Orta est quaestio uni & c. cum Judaeo uno de purificatione.

Arabicus. Inter discipulos & c. & inter ludaeos.

Graecus. Igitur facta est.

Persicus. Inter unum ex discipulis Joannis, & Judaeum quendam disceptatio fuit de purificatione lotionis.

Syriacus n. 26. Magister noster, is, qui tecum erat in transitu & c. cujus tu testatus es de eo, veniunt ad eum multi.

Arabicus. Et dicebant ei & c. de quo tu testis factus es & c. & omnis venit ad eum.

D. Basilius. Et plures discipulos facit.

EXPOSITIO II.

FACTA est autem Graecus: Igitur facta est: Quia Joannes & discipuli Christi baptizabant